

Яна Чепуренко

**ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ:
ФОРМУВАННЯ, СТРУКТУРА, НАПОВНЕННЯ**

ISSN 2542-0419
www.dnupb.com.ua

Складовою частиною національних інформаційних ресурсів є інформаційні ресурси органів державної влади і управління, місцевого і регіонального самоврядування. Закон України «Про інформацію» визначає як окремий вид інформації «інформацію про діяльність державних органів влади та органів місцевого і регіонального самоврядування» (Ст. 18)¹. Згідно зі Ст. 10 Закону право на інформацію «забезпечується обов'язком органів державної влади, а також органів місцевого самоврядування інформувати про свою діяльність та прийняті рішення». Ст. 21 згаданого Закону, присвячена цьому виду інформації, визначає: по-перше, суть поняття «інформація державних органів та органів місцевого і регіонального самоврядування» («це офіційна документована інформація, яка створюється в процесі поточної діяльності законодавчої, виконавчої та судової влади, органів місцевого і регіонального самоврядування»), по-друге, склад цієї інформації («законодавчі акти України, інші акти, що приймаються Верховною Радою України та її органами, акти Президента України, підзаконні нормативні акти, ненормативні акти державних органів, акти органів місцевого і регіонального самоврядування»), по-третє, шляхи розповсюдження цієї інформації, які сприяють становленню системи основних видів інформаційних ресурсів органів державної влади, місцевого і регіонального самоврядування – офіційні видання («опублікування в офіційних друкованих виданнях»), видання нормативно-правових документів та інформаційних видання та аудіовізуальні документи («опублікування в друкованих засобах масової інформації або публічного оголошення через аудіо- та аудіовізуальні засоби масової інформації»), архівні документи («надання можливості ознайомлення з архівними матеріалами»), інші види документів («безпосереднє доведення [інформації] до заінтересованих осіб (усно, письмово чи іншими способами)»). Саме останній спосіб доведення інформації став підставою формування системи інтернет-ресурсів органів державної влади, місцевого і регіонального самоврядування. Формуванню цієї системи також сприяв широкий розвиток в суспільстві засобів інформатизації, прийняття в Україні Закону «Про Національну програму інформатизації» взагалі, і зокрема, розвиток інтернет-технологій.

У формуванні системи електронних інформаційних ресурсів органів державної влади мали місце два чинники. Один з них – це заходи, пов'язані з розвитком національної складової інформаційної мережі Інтернет, забезпеченні широкого доступу громадян до цієї мережі, ефективного використання її можливостей для розвитку вітчизняної науки, освіти, культури, підприємницької діяльності, змінених міжнародних зв'язків, належного

інформаційного забезпечення здійснення органами державної влади та органами місцевого самоврядування своїх повноважень, повнішого задоволення потреб міжнародного співтовариства в об'єктивній, комплексній інформації щодо різних сфер суспільного життя в Україні². Відповідно до Указу Президента України від 31 липня 2000 р. № 928/2000 «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» було визнано, що «розвиток національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет, забезпечення широкого доступу до цієї мережі громадян та юридичних осіб усіх форм власності в Україні, належне представлення в ній національних інформаційних ресурсів є одним з пріоритетних напрямків державної політики у сфері інформатизації, задоволення конституційних прав громадян на інформацію, побудови відкритого демократичного суспільства».

Другий чинник формування системи електронних інформаційних ресурсів органів державної влади – це заходи, пов'язані з організацією та проведенням адміністративної реформи в Україні, основна мета якої «полягає у створенні ефективної системи державного управління, яка б відповідала стандартам демократичної правової держави з соціально-орієнтованою ринковою економікою. Ця система має бути прозорою, забезпечувати верховенство права, неухильне дотримання конституційних прав та свобод людини, утвердження дійових механізмів громадського контролю за діяльністю законодавчої та виконавчої влади. У широкому плані йдеться про підпорядкування логіки адміністративних перетворень основним цілям утвердження в Україні громадянського суспільства»³. Подальшим кроком у формуванні системи електронних інформаційних ресурсів органів державної влади в мережі Інтернет був Указ Президента України від 17 травня 2001 р. № 325/2001 «Про підготовку пропозицій щодо забезпечення гласності та відкритості діяльності органів державної влади»⁴, в якому передбачалося «забезпечення широкого доступу до нормативно-правових актів, а також інших документів, створених у процесі діяльності органів державної влади, через відповідні комп'ютерні мережі, інформаційні центри, бібліотеки».

Дослідники процесу державного управління інформаційними ресурсами України підтверджують існуючий на цей час поділ інформаційних ресурсів державних органів та органів місцевого і регіонального самоврядування на дві групи. Перша група – це інформаційні ресурси для задоволення потреб органів державної влади і управління для прийняття управлінських рішень на всіх рівнях ієрархічної структури, формування якої ре-

IV. Документознавство: історія, теорія, практика

гується Законом України "Про науково-технічну інформацію". У цьому законі серед основних завдань системи науково-технічної інформації є "підготовка аналітичних матеріалів, необхідних для прийняття державними органами, органами місцевого і самоврядування рішень з питань науково-технічного, економічного і соціального розвитку країни". Друга група – це інформаційні ресурси про діяльність законодавчої, виконавчої, судової влади, органів місцевого і регіонального самоврядування⁷. Інтернет-ресурси органів державної влади належать до другої групи інформаційних ресурсів.

Слід зазначити, що в останній час було прийнято два документи, які значною мірою впливатимуть на подальший розвиток вітчизняних інформаційних ресурсів. Постановою Верховної Ради України від 3 квітня 2003 року № 687-IV "Про Концепцію національної інформаційної політики" було прийнято за основу проект Закону України "Про Концепцію національної інформаційної політики", метою якої є створення правових, економічних та організаційних умов для формування в Україні розвинутого інформаційного суспільства. Серед основних напрямів національної інформаційної політики визнано забезпечення реалізації конституційних прав громадян на свободу слова та інформаційної діяльності; збереження вітчизняної інформаційної продукції, культурних і духовних цінностей України, їх ідентифікація у світовому інформаційному просторі; створення умов для формування в Україні розвинутого інформаційного суспільства, посилення ролі масової інформації у розвитку українського суспільства⁸.

Іншим документом стала "Концепція формування системи національних електронних інформаційних ресурсів", затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 травня 2003 р. № 259-р. Концепція має на меті "визначення стратегії формування системи національних електронних ресурсів та основних засад і напрямів формування, використання та захисту національних ресурсів". Щодо формування системи електронних інформаційних ресурсів органів державної влади зазначено: "стратегія формування системи ресурсів органів державної влади полягає у систематизації та інтеграції зазначених ресурсів з метою забезпечення прозорості, відкритості, оперативності та ефективності роботи органів державної влади та забезпечення широкого доступу громадян до державних ресурсів"⁹.

Основним видом електронних інформаційних ресурсів органів державної влади є їх офіційні веб-сервери. З точки зору інформатики веб-сервер це "сервер, орієнтований на роботу в режимі www і, зокрема, той, що зберігає, надає у зовнішню мережу данні, організовані у вигляді веб-сторінок"¹⁰.

Формування сучасної системи створення і розвитку веб-сайтів органів державної влади пов'язано також і з Указом Президента України від 1 серпня 2002 року № 683/2002 "Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади", де

зазначено передбачити "обов'язковість ведення органами державної влади та органами місцевого самоврядування веб-сторінок та оперативного (не пізніше п'яти робочих днів) розміщення на них офіційної інформації про діяльність відповідних органів, виконання програм, планів, чинних та скасованих нормативно-правових актів, форм і зразків документів, архівної та іншої інформації, а також завчасного розміщення на таких веб-сторінках проектів нормативно-правових актів"¹¹.

На реалізацію зазначених законів України та інших нормативно-правових документів сьогодні у мережі Інтернет представлені офіційні веб-сайти Верховної Ради України, Президента України, органів виконавчої та судової влади.

Закон України "Про інформацію" визначає конкретні види інформації: статистична, адміністративна, масова, інформація про діяльність державних органів та органів місцевого і регіонального самоврядування, правова інформація, інформація про особу, інформація довідково-енциклопедичного характеру, соціологічна інформація. Цей же закон визначає місце документу в інформаційних відносинах: "документ це передбачена законом матеріальна форма одержання, зберігання, використання і поширення інформації шляхом фіксації на папері, магнітній, кіно-, відео-, фотоплівці або іншому носії". Види документів щодо вміщеної в них інформації визначаються як первинні (ті, що містять в собі вихідну інформацію) та вторинні (що є результатом аналітико-синтетичної та іншої переробки інформації). Саме ці критерії можна використати для розгляду веб-сайтів органів державної влади.

Роботу веб-сайту Президента України (Президент України: Офіційне Інтернет-представництво // URL: <http://www/president.gov.ua>) розпочато 24 серпня 2002 р. Структура веб-сайту будується відповідно до конституційно-правового статусу Президента України, його функцій як глави держави, гаранта державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання конституції України, прав та свобод людини і громадянина.

На сайті широко представлена інформація довідково-енциклопедичного характеру (конституційні засади діяльності Президента України, історія президентства, державні символи, Президентський Палац, основні інститути державної влади та роль Президента України у реалізації функцій і завдань законодавчої, виконавчої та судової влади).

Правова інформація представлена сторінкою "Офіційні документи". На ній вміщено повні тексти указів, розпоряджень, законів, положень, доручень, програм, послань, проектів, рішень Президента України, які набули чинності згідно із законодавством України і були опубліковані в офіційних виданнях – "Офіційному віснику України", "Відомостях Верховної Ради України", газеті "Урядовий кур'єр".

Інформація про діяльність Президента України представлена такими веб-сторінками, як "Хроніка ді-

яльності Президента України”, “Графік Президента України”. До цього виду інформації можна віднести і такі тематичні веб-сторінки, як “Суспільство і влада”, “Конституційна реформа”, “Пріоритети державної політики”. Окрема веб-сторінка присвячена діяльності Адміністрації Президента України (функції, повноваження, структура). На веб-сайті представлено інформацію про персону Президента України: біографія, фотоінформація. Персоніфіковану та довідкову інформацію представлено також на веб-сторінці Адміністрації Президента України.

Веб-сторінкою “Суспільство і влада” широко представлена масова інформація: громадська приймальня Президента України, інтернет-конференції. На цій же сторінці міститься інформація про діяльність місцевих державних адміністрацій.

Веб-сервер Верховної Ради України (URL: //http://www.rada.gov.ua) – відповідно до Конституції “єдиного органу законодавчої влади в Україні” – підтримується Управлінням комп’ютеризованих систем Апарату Верховної Ради України з 1994 року. У 2001 році “з метою забезпечення прозорості законотворчої діяльності Верховної Ради України, громадського обговорення законопроектів, а також з врахуванням звернень народних депутатів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, наукових установ і навчальних закладів щодо доступу до інформаційних ресурсів Верховної Ради України” розпорядженням Голови Верховної ради України від 24 травня 2001 року № 462 було затверджено “Положення про веб-сайт Верховної Ради України у глобальній інформаційній мережі Інтернет”. Відповідно до Положення – “веб-сайт Верховної Ради України є офіційним джерелом інформації Верховної Ради України, який утворюється для висвітлення діяльності Верховної Ради України, її органів та Апарату, взаємобіжності інформацією з органами державної влади України та органами місцевого самоврядування з питань, пов’язаних з діяльністю Верховної Ради України, інформаційної взаємодії з урядовими та неурядовими організаціями країн світового співтовариства, громадськістю”.

Правова інформація є основним видом інформації, представленої на веб-сайті, і це зумовлено основними функціями законодавчого органу. Цій інформації присвячено дві веб-сторінки серверу. Веб-сторінка “Законодавство України” надає повні тексти з інформацією про закони України, укази та розпорядження Президента України та інші нормативно-правові акти органів виконавчої та судової влади, міжнародні документи. Правову інформацію містить також інша веб-сторінка серверу “Законопроекти”, де представлено законопроекти, зареєстровані за поточний тиждень, внесені на розгляд у поточному році, ті, що знаходяться на розгляді в Комітетах, а також підготовлені порівняльні таблиці.

Діяльність Верховної Ради України висвітлюють веб-сторінки “Пленарні засідання”, “Інформаційний сервер

Верховної Ради”, а також “Веб-сторінки Комітетів Верховної ради України”, де розкриваються повноваження та функції Комітетів, діяльність у цих Комітетах конкретних народних депутатів, електронні версії публікацій, а також проекти документів, які підготовлено і передано на розгляд конкретним Комітетом. Таку ж інформацію надає “Веб-сторінка депутатських фракцій і груп”. Міжнародну діяльність Верховної Ради України відтворює веб-сторінка “Міжпарламентські зв’язки”. Два розділи сторінки “Міжнародні парламентські організації” та “Парламенти зарубіжних країн” носять навігаційний характер і дають посилання на веб-сервери зазначених організацій. Два інших розділи сторінки – “Постійні делегації Верховної Ради України” та “Депутатські групи Верховної Ради України міжпарламентських зв’язків з зарубіжними країнами” мають інформаційно-довідковий характер. На сервері також представлено інформацію про Апарат Верховної Ради України.

Веб-сторінка “Депутатський корпус” представляє персоніфіковану та довідкову інформацію про народних депутатів, депутатські фракції і групи, Комітети Верховної Ради України, а також графік засідань Комітетів.

Окрема сторінка на веб-сайті Верховної Ради України присвячена діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, де вміщено повні тексти доповідей Уповноваженого, електронна версія періодичного видання “Вісник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини”. Хронікально-документальна інформація прес-служби Уповноваженого.

Бібліотека Верховної Ради подає інформацію широкого спектру, пов’язану з довідково-пошуковим апаратом бібліотеки (Електронний каталог, Каталог періодичних видань, Каталог корпоративної колекції перекладів нормативно-правових актів зарубіжних країн); бібліографічними покажчиками (Бібліографічні покажчики виступів президента України, Голови Верховної Ради України Прем’єр-міністра України; Бібліографічні покажчики до актуальних проблем законотворчості); а також представляє повнотекстові бази даних (Повнотекстова корпоративна колекція перекладів нормативно-правових актів зарубіжних країн); навігаційну інформацію про бібліотечні ресурси в мережі Інтернет.

Формування веб-серверу органів виконавчої влади (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади: URL: //http://www.kmu.gov.ua) разом з уже зазначеними документами, ґрунтується на ряді постанов Кабінету Міністрів України. Так, постановою Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 3 було затверджено “Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади”¹⁴. Відповідно до цього документу було прийнято рішення щодо створення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади, призначеного для інтеграції веб-сайтів органів виконавчої влади різних рівнів.

Структурно Єдиний веб-портал складається з веб-сторінки “Уряд України”, яка містить інформацію про

діяльність Уряду, його взаємодію з Верховною Радою України, інформацію про керівний склад уряду, програму діяльності Уряду України, а також веб-сторінок міністерств, державних комітетів та інших центральних органів виконавчої влади та центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Постановою регламентується інформація, яка має бути представлена на веб-сайті міністерств та інших центральних органів, Ради міністрів Автономної республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міської держадміністрацій.

Органи виконавчої влади відповідно до своєї компетенції та тих функцій, які вони виконують в системі органів виконавчої влади, розміщують наступну інформацію: довідково-енциклопедичну (найменування органу, основні завдання та нормативно-правові засади діяльності, структура та керівництво органу, персоналізована інформація щодо керівників та співробітників, основні функції структурних підрозділів), правову інформацію (нормативно-правові акти з питань, що належать до компетенції органу), інформацію про діяльність конкретного органу виконавчої влади (цільові програми у відповідній сфері, поточні та заплановані заходи і події у відповідній сфері).

Єдиний веб-портал органів виконавчої влади містить веб-сторінку, на якій представлено повнотекстову базу даних законодавства України (Веб-сторінка "Нормативно-правова база").

Тематичні розділи веб-порталу містять довідково-енциклопедичну інформацію про Україну (Державна символіка України, загальні матеріали про Україну, Конституція України, карта України та регіонів, міста України, гімн України, традиції та обряди, історія України у фактах, релігії та віросповідання, видатні діячі України, Україна і світ, Українська діаспора).

Веб-портал надає широкую інформацію про внутрішню і зовнішню політику України, заходи, що здійснюються на її виконання. Таким чином, Єдиний веб-портал органів виконавчої влади – це потужний інформаційний ресурс, структурований відповідно до конституційних повноважень і функцій органів виконавчої влади.

Подальший розвиток Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади зумовлений формуванням в Україні електронної інформаційної системи "Електронний Уряд"¹¹.

Органи судової влади України представлені в мережі Інтернет веб-сервером Верховного Суду України (Верховний Суд України: Інформаційний сервер/ URL: <http://www.scour.gov.ua>). Цей веб-сервер носить тематичний характер і розкриває діяльність судової системи України взагалі, і діяльність Верховного Суду України як органу судової влади. Правова інформація представлена веб-сторінкою "Законодавство, що визначає судову систему України", де подаються як чинні закони, так і законопроекти. Діяльність Верховного Суду України

представлена такими веб-сторінками, як "Пленуми Верховного Суду України", "Судова практика" (рішення й ухвали справ, узагальнення судової практики, судова статистика), "Президія Верховного Суду України" (матеріали засідань, Постанови Президії), "Науково-консультативна Рада при Верховному Суді України (матеріали засідань, рішення ради), Міжнародні зв'язки (офіційні зустрічі керівників з офіційними особами зарубіжних країн. Спільні заходи в рамках міжнародних проєктів та договорів тощо). Персоналізована інформація представлена відомостями про Голову Верховного Суду України та його заступників, голів судових палат, членів Президії Верховного Суду України). Інформація довідково-енциклопедичного характеру представлена майже на кожній веб-сторінці як попередня інформація щодо історії створення того чи іншого органу, який входить до структури Верховного Суду України. Окрема веб-сторінка присвячена історії судових органів України.

Узагальнюючи процес формування веб-серверів органів державної влади слід зауважити на основних закономірностях, притаманних цьому виду інформаційних ресурсів. По-перше, веб-сервери органів державної влади подають у широкому спектрі правову, довідкову, аналітичну, персоналізовану інформацію щодо організації та функціонування органів державної влади; структура та наповнення веб-сайтів відповідає конституційним повноваженням конкретного органу державної влади. По-друге, формування веб-сайтів органів державної влади є законодавчо закріпленим обов'язком цих органів з метою реалізації конституційних прав громадян на отримання інформації про діяльність органів державної влади усіх рівнів. По-третє, правова база системи веб-ресурсів органів державної влади забезпечує безкоштовний доступ до нормативно-правової бази України. Довідково-енциклопедична інформація, вміщена на веб-сайтах органів державної влади в глобальній інформаційній мережі Інтернет презентує Україну в міжнародному суспільстві, подає відомості про державу, її народ, традиції, внутрішню та зовнішню політику.

Таким чином, інтернет-ресурси органів державної влади можна розглядати як систему, складовими елементами якої є веб-сервери законодавчої влади, Президента України, органів виконавчої та судової влади. В свою чергу ця система є складовою частиною системи інформаційних ресурсів України. З метою її подальшого ефективного функціонування, організації доступу та збереженні представленої на ній інформації виникає необхідність дослідження структури і складу веб-сайтів, веб-сторінок і окремих документів з точки зору поняття "документ". Має бути поставлено питання щодо організації систематизації електронних інформаційних ресурсів, організації їх збереження як інтелектуального надбання нашої та історичного джерела. Значна роль у цій справі належить бібліотекам та архівам, які сьогодні займаються формуванням, організацією використання та збереження документних фондів. Електронні інформаційні

ресурси взагалі і веб-сайти як їх складова частина поруч з іншими видами документів стануть об'єктом дослідження таких галузей як бібліотекознавство, бібліографознавство, архівознавство та документознавство.

¹ Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657 - XII // Вісником Верховної Ради України. - 1992. - № 48. - Ст. 650. [Зміни внесені Законами України № 1642 - III від 06.04.2000 р. // ВВР. - 2000. - № 27. - Ст. 213; № 3047 - III від 07.02.2002 // ВВР. - 2002. - № 29. - Ст. 194; № 676 - IV від 03.04.2003 р.]

² Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкотного доступу до цієї мережі в Україні: Указ Президента України від 31 липня 2000 року № 928/2000 // Офіційний вісник України. - 2000. - № 31. - Ст. 1300.

³ Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки: Послання президента України до Верховної ради України від 30 квітня 2002 року // Урядовий кур'єр. - 2002. - 4 червня. - № 100.

⁴ Про підготовку пропозицій щодо забезпечення гласності та відкритості діяльності органів державної влади: Указ Президента України від 17 травня 2001 року № 325/2001 // Урядовий кур'єр. - 2001. - 25 травня. - № 88 [Із змінами, внесеними згідно з Указом Президента України № 587/2002 від 27.06.2002 р.]

⁵ Мастяниця Й. У., Соснін О. В., Шиманський Л. С. Інформаційні ресурси України: проблеми державного управління / Адміністрація Президента України, Національний інститут стратегічних досліджень, Центр інформаційних ресурсів і технологій. - К., 2002. - С. 72.

⁶ Концепція національної інформаційної політики: Проект Закону про концепцію національної інформаційної політики // <http://rada.gov.ua/pls/zwet/html>.

⁷ Про затвердження Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 травня 2003 р. № 259-р // Офіційний вісник України. - 2003. - № 18. - Ст. 864.

⁸ Воройский Ф. С. Информатика. Новый систематизированный толковый словарь. - М.: Либерия, 2001. - С. 376.

⁹ Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади: Указ Президента України від 1 серпня 2002 р. № 683 // Офіційний вісник України. - 2002. - № 31. - Ст. 1463.

¹⁰ Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 року № 3 // Офіційний вісник України. - 2002. - № 2. - Ст. 5.

¹¹ Про порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади: Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України, державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25 листопада 2002 р. № 327/225 // Офіційний вісник України. - 2003. - № 2. - Ст. 49; Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади: Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України та Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25 листопада 2002 року № 327/225 // Офіційний вісник України. - 2003. - № 2. - Ст. 49; Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи "Електронний уряд": Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 р. № 208 // Офіційний вісник України. - 2003. - № 9. - Ст. 378.